ĞÂŞİYE SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 88., Nüzûl sıralamasına göre 68., Mufassal sûreler kısmının on birinci grubunun dördüncü ve son sûresi olan Ğâşiye sûresi, Mekke'de nâzil olmuştur. Âyetlerinin sayısı 26'dır.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

1. "Ey insanoğlu! Her şeyi kaplayacak kıyâmetin haberi sana gelmedi mi? 2. O gün birtakım yüzler zillete bürünmüştür. 3. Zor işler altında bitkin düşmüştür. 4. Yakıcı ateşe yaslanırlar. 5. Kızgın bir kaynaktan içirilirler. 6-7. Semirtmeyen, açlığı gidermeyen kötü kokulu bir dikenden başka yiyecekleri yoktur. 8. İnanmış olanların yüzleri o gün pırıl pırıldır. 9. Yaptıklarından hoşnutturlar. 10. Yüksek bir cennettedirler. 11. Orada boş söz işitmezler. 12. Orada akan kaynak vardır. 13. Orada, yükseltilmiş tahtlar vardır. 14. Yerleştirilmiş kâseler, 15. Sıra sıra yastıklar, 16. Serilmiş, yumuşak tüylü halılar vardır. 17-20. Bu insanlar, devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yerin nasıl yayıldığına bir bakmazlar mı? 21. Ey Muhammed! Sen öğüt ver! Esasen sen sadece bir öğütçüsün. 22. Sen, onlara zor kullanacak değilsin. 23-24. Ama kim yüz çevirir, inkâr ederse, Allah onu en büyük azaba uğratır. 25. Doğrusu onların dönüşü Bizedir. 26. Sonra hesaplarını görmek de bize aittir."

Ğâşiye sûresi, Mekke döneminin ilk yıllarında, Rasulullah efendimizin dâvetinin henüz yeni yeni anlaşılmaya başlandığı bir dönemde nâzil olmuştur.

Sûre, insanları bir gün beyinlerinde patlayacak, herkesi kuşatıp etkisi herkese ulaşacak olan kıyâmetin dehşetiyle uyararak söze başlar. Sonra kıyâmetin kopuşuyla insanların iki gruba ayrılacakları anlatılır. Bunlardan birinci grup, dünyada yaşadıkları bozuk düzen ha-yatlarından ötürü, yüzlerinin karardığını, zillet ve meskenet, horluk ve hakirlik içinde gözlerinin önlerine düştüğünü, boyunlarının bükülüp tıraşlarının önlerine indiğini, boşa kürek çekmiş oldukları için cehenneme yuvarlandıklarını gören ve orada korkunç azaplara maruz kalacak kimselerdir. İkinci grubun da bunların tamamen tersine dünyada Allah adına ve Allah'ın istediği bir hayatı yaşayıp, sonunda yaşadıkları bu hayatın karşılığı olarak razı olacakları bir cennet hayatına lâyık görülmüş olanlardır. Kıyâmet günü dünyada yaptıkları kullukların karşılığını gördükleri için yüzleri gülen, yüzleri sevinçten pırıl pırıl, nîmet içinde oldukları yüzlerinden ve her hallerinden belli olan, hem dünyada yaptıklarından, hem de bunlara mukabil âhirette bulduklarından razı olmuş mü'minler olduğu anlatılır.

Daha sonra da Rabbimiz kendi gücünü, kudretini, rubûbiyet ve ulûhiyetini ortaya koyacak yaratıklarından deliller serdeder. En sonunda da istediği gibi yaşamayanlara azapların en büyüğünü hazırladığını, çaresiz insanların kendisine döneceklerini ve onların hesabını göreceğini vurgular.

1. "Ey insanoğlu! Her şeyi kaplayacak kıyâmetin haberi sana gelmedi mi?"

Ey Peygamberim ve ey kullarım! Sana, o öncekilerin ve sonrakilerin tümünü kuşatacak, dehşetiyle insanların tümünü bürüyecek o büyük belânın haberi geldi mi? Haberin oldu mu ondan? Peki nereden gelecekti kıyâmetin haberi? Bunu aklıyla bulması, ya da herhangi bir dış kaynaktan öğrenmesi mümkün müydü Peygamberin? Elbette hayır. Kıyâmet haberi Allah'tan gelmeliydi ve işte bu sûresiyle, bu sûresinden önce nâzil buyurduğu sûreleriyle bunun haberini Rabbimiz kullarına ulaştırıyordu. Öyleyse buradaki soru cevap bekleyen, cevap isteyen bir soru değildir. Çünkü soruyu soran, bilgi kendisinden olan, bilginin kaynağı olan, bilgisi tam olan, mutlak bilen Allah'tır. Sorulan da, Kitabımızın beyânıyla cahilin cahili insandır. Öyleyse bu cevabı beklenen bir soru değildir. Bu, insanların dikkatlerini bu konuya çekmeyi amaçlayan bir sorudur. Bize herkesten merhametli olan Rab-bimiz, rahmetinin gereği yarın olacaklar konusunda bizi bu günden uyarmak için sûreye böyle başlıyor.

Rabbimiz bizim dikkatlerimizi çekerek, bizi intibaha dâvet ederek söze başlıyor. Çünkü bu konu, kıyâmet konusu yeryüzünde en büyük, en azîm bir

konudur. Yeryüzünde en büyük hakikat, gerçekleşmesi kesin olan tek olay, tek gerçek, tek bilgidir. Tüm insanları en çok ilgilendirmesi gereken, durup dinlemeleri, anlayıp özümsemeleri gereken bir olaydır. Herkesin her şeyi bırakıp, durup düşünmesi gereken bir gerçek. Kıyâmet gerçeği, ölüm ötesi hayat ve hesap-kitap gerçeği. Cennet ve Cehennem gerçeği. Yeryüzünde bundan daha büyük, bundan daha önemli bir olay olamaz. İşte önemine binaen insanları uyanıklılığa dâvet eden bir hitap tarzıyla Rabbimizin sözlerine başladığını anlıyoruz.

Rabbimiz böyle genel bir ifadeyle kıyâmete bizim dikkatimizi çektikten sonra, kıyâmette olacakların detayına geçer. Ne olacak, neler gerçekleşecek o gün? Neden o günü hafızalarımızda, gündemimizde canlı tutmalı ve unutmamalıyız? Çünkü:

2. "O gün birtakım yüzler zillete bürünmüştür."

O gün kimi yüzler zelil, hor, hakir, önlerine düşmüş, suspus olmuşlardır. Kimi yüzler var ki o gün perişandır. Vücûh, yüzler anlamına geldiği gibi, insanlar anlamına da gelir. Yüz ifade edilmiş, ama esasında o yüzlerin sahipleri kastedilmiştir. İşte o gün nice yüzler var-dır ki, nice yüz sahipleri vardır ki, kayıplarından, ıstıraplarından ötürü kapkara kesilmiştir. Kıyâmet sûresinin ifadesiyle bâsira olmuştur. Yani Abus bir çehre olarak pusarır, asılıp kalır. Adam suçundan, kaybından, ayıbından, ıstırabından, üzüntüsünden dolayı suspus olmuş, yı-kılmış, bitmiş, tükenmiştir.

Şûrâ sûresinde de şöyle buyurulur:

"Aşağılıktan başları öne eğilmiş, göz ucuyla gizli gizli etrafa bakarken, ateşe sunulduklarını görürsün."
(Şûrâ 45)

Onların ateşe sunulduğunu, cehenneme arz edildiklerini görürsün. Yaşadıkları dünya hayatında Allah'a kulluğu reddedip, zulmü, dalâleti, sapıklığı tercih etmiş bu insanları cehenneme yuvarlanırlarken görürsün ki, onlar aşağılıktan, zilletten, horluk ve hakirlikten ötürü boyun bükmüşler, suspus olmuşlardır. Başları önlerine düşmüş, korkudan göz ucuyla gizli gizli etraflarına bakmaktadırlar.

Alçakların tüm müstekbirlikleri, tâğutlukları, zulümleri, şirretlikleri, azgınlıkları tükenmiştir. Ne Rablikleri, ne İlâhlıkları, ne krallıkları, ne de egemenlikleri kalmıştır. Her şeyleri bitmiş, suspus olmuşlardır. Korku içinde gizli gizli, korku ve dehşet içinde göz ucundan etraflarına bakmakta ve kendilerine bir yardımcı aramaktadırlar. Yani görmek is-temedikleri bir âkıbete

karşı bakışlarını kaçırmaya çalışıyorlar. Ateşi, cehennemi görmemek için gözlerini kapatmaya çalışıyorlar ama bunun bir gerçek olduğunu ve asla bundan kurtulamayacaklarını kesinlikle bildikleri için de bakmazlık ta edemiyorlar, göz ucuyla ateşe bakıyorlar.

Daha önce Allah önünde eğilip O'nun arzularına boyun bük-mezlerken, şimdi artık korkuyla boyunları aşağıya düşmüş, zillet içinde susmuşluğu soluklamaktadırlar. İstemedikleri, beğenmedikleri bir manzara karşısında üzüntülerinden kahroluyorlar. Çünkü:

3. "Zor işler altında bitkin düşmüştür."

Bunun iki mânâsı vardır: Dünyada Allah'ın istediği biçimde inanmadıkları, Allah'ın istediği kulluğu yaşamadıkları için zillet içinde yüzleri önlerine düşmüş kimseler, cehennemde sürekli kendilerini yo-racak, kendilerini insanlıktan çıkaracak çok pis ve yorucu işlere sürülecekler. Dünyada gururlanarak Allah'a kulluğa yanaşmayanlar, Allah'ın kendilerinden istediği müslümanca bir hayata karşı müstekbirce bir tavır takınanlar, Müslümanlığı zor ve ağır görenler, bu tutumlarına karşılık cehennemde zincirler, kelepçeler, prangalar ve bukağılar takılmış olarak cehennemin yüksekliklerine tırmanıp, alçaklıklarına yuvarlanarak çok yorucu ve kahredici işlere sürüleceklerdir. Dünyada Allah için en küçük bir meşakkate bile katlanamayan, Allah için çok küçük bir fedâkârlığı bile göze alamayan bu kâfirler, orada çok yorucu işlere sürüleceklerdir. Hâkka sûresinde şöyle buyruluyor:

"Sonra cehenneme yaslayın! Sonra onu boyu yetmiş arşın olan zincire vurun."
(Hâkka 31,32)

Yine Mü'min sûresinde de şöyle buyuruluyor:

"Kitaba ve Resullerimizi gönderdiğimiz şeylere yalan diyenler, artık ilerde bilecekler. O zaman boyunlarında zincirler ve halkalar olduğu halde sürükleneceklerdir."
(Mü'min 70-72)

Ya da bu adamlar dünyada çalışıp çabalamışlar, ama tüm amelleri, tüm yaptıkları, tüm enerjileri boşa gitmiştir. Zira amel, Allah'ın istediği biçimde olmalıdır. Çalışma, Allah'ın belirlediği yasalara uygun olmalıdır. Kâfirler de dünyada çalışıp yorulurlar, mü'minler de. Kâfirlerin takip ettiği dinleri, hayat programları olduğu gibi, mü'min-lerin de bir dinleri, bir hayat programları vardır. Lâkin birisi Allah'ın be-lirlediği bir kulluk programını icra adına

koşturup yorulurken, ötekilerin koşturmaları, yorulmaları Allah yolunda olmadığı için onlarınkilerin ta-mamı boştur, boşa gitmiştir. Kehf sûresi bunu şöyle anlatır:

“Ey Muhammed! “Size, amelce en çok kayıpta bulunanları haber vereyim mi?” de. Dünya hayatında, çalışmaları boşa gitmiştir, oysa onlar, güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı.”

(Kehf 103-104)

Dünya hayatında amelleri boşa giden ve insanların en zararda olanlarını size haber vereyim mi? Onların dünya hayatında tüm sa’y-leri, tüm mesaileri, tüm yaptıkları ve kazandıkları boşa gitmiştir. Ya da onlar tüm çabalarını, tüm plan ve programlarını dünya adına harcamış kimselerdir. Yani bunlar dünyayı kıble edinmiş, tüm plan ve programlarını dünyayı kazanmak adına yapmışlar, dünyalık elde etmek, dünyada zengin ve başarılı olmak üzere yapmış insanlardır. Tüm yatırımlarını dünyada kalıcı ve âhirete intikal etmeyici şeylere yapmışlardır. Dünyada zengin olmak ve dünyada başarmak onların tek amacıydı. Âhiret adına bir endişeleri yoktu. Bu yüzden hayatlarında Allah’ı diskalifiye etmişler, peygamberi unutmuşlar, kitabı, hesabı yok farz etmişlerdir. Hesabı yok farz edince de kendilerini her türlü sorumluluktan azâde saymışlar ve tıpkı hayvanlar, ipini koparmış danalar gibi sorumsuzca bir hayat yaşamışlardır. Bunu yaparken de çok iyi bir şey yaptıklarını zannetmişler, böylece hayatlarını mahvetmişler. Tüm yaptıkları boşa gitmiş, kendilerini de, kendilerine verilen imkânlarını da boşa harcamışlardır. Çünkü yaptıkları ve kazandıklarının tamamı dünyada kalmıştır. Zaten bu tür insanlar sermayelerini bile kaybetmiş insanlardır. Sermayeyi kaybeden birinin kâr etmesi de düşünülemez.

“Bunlar, Rablerinin âyetlerini ve O’na kavuşmayı inkâr edenlerdir. Bu yüzden işleri boşa gitmiştir. Kıyâmet günü Biz onara değer vermeyeceğiz.”

(Kehf 105)

İşte bunlar Rablerinin âyetlerini, Rablerinin hayat programlarını reddeden ve O’na kavuşmayı inkâr eden kimselerdir. Allah’ın kendilerine yol göstermek üzere gönderdiği kitabının âyetlerini inkâr etmişler, Allah’ın âyetlerini örtmüşler, âyetleri gündemlerinden düşür-müşler, âyetlerden habersiz bir hayat yaşamışlardır. Yaşadıkları bu hayatın sonunda kendilerinden hesap sorulmayacak zannederek yaşamışlar, bu nedenle de tüm amelleri boşa gitmiştir. Rabbimiz buyurur ki, “Biz onlar için kıyâmet günü her hangi bir tartı da tutmayacağız.” Onların amelleri asla değerlendirilmeye tâbi tutulmayacaktır. Yani, amellerinin hiçbir değeri olmayacaktır. Ne yaparlarsa yapsınlar, isterse büyük büyük ameller işlesinler, fabrikalar, yollar, köprüler kursunlar, açları doyurup çıplakları giydirsinler, değil mi ki tüm bu amellerinin yaptırıcısı Allah değildir, o halde bunların hepsi boştur. Onların dünya hayatında tüm sa’yleri,

tüm mesaileri, tüm yaptıkları ve kazandıkları boşa gitmiştir. Ya da onlar tüm çabalarını, tüm plan ve programlarını zaten dünya adına yapmış, tüm enerjilerini dünya adına harcamış kimselerdir.

Bunun bir başka manası da şudur: Dünyada yaptıklarının, ya-pacaklarının, düşüncelerinin, planlarının, projelerinin tümünü Allah boşa çıkaracak ve hiçbirisini neticeye ulaştırmayacaktır. Müslümanlara karşı kurdukları tuzaklarının hepsini Allah boşa çıkaracaktır. Aynı zamanda Allah'a, Allah elçilerine, Allah yasalarına, Allah'ın sistemine düşmanlıklarından ötürü, Allah, onların dünyada iyi sayılabilecek, ha-yırlı sayılabilecek türden yaptıkları amellerinin tümünü boşa çıkaracaktır. Hiçbir amelleri kabul edilmeyecek, hiçbir gayretleri onları doğruya, Hakka ve huzura götürmeyecektir.

İşte görüyoruz, yaptıklarının hiçbirisi neticeye ulaşmamaktadır. Kâfirlerin tüm projeleri boşa çıkmaktadır. Adâlet diyorlar, toplumda adâleti gerçekleştireceğiz diyorlar, ama bakıyoruz sonunda yaptıkları sadece zulüm doğuruyor. Eşitlik diyorlar, hak, hukuk diyorlar ama so-nunda insanlar birbirlerini yiyecek duruma geliyor. Emniyet diyorlar, emniyet ve güven ortamı kuracağız diyorlar, ama yaptıkları korkudan başka bir şey doğurmuyor. Ekonomi diyorlar, insanların yüzlerini güldüreceğiz diyorlar, ama bakıyoruz ki doğan nesillerini bile gırtlağına kadar borçla karşılıyorlar. Özgürlük diyorlar, toplumlarını efendilerinin kölesi yapıyorlar. Vatandaşlarını başkalarına peşkeş çekiyorlar. Tüm yaptıkları boştur, Allah boşa çıkarmaktadır. Hiçbir düşünceleri, hiçbir projeleri, hiçbir niyetleri neticeye ulaşmayacak, diyor Rabbimiz.

4. "Yakıcı ateşe yaslanırlar."

Onlar, sonunda bir ateşe yaslanacaklardır. Dünyada çalışıp çabaladılar, yorulup kırıldılar ama sonunda orada da dinlenemeyecekler ve korkunç derecede yanan alevli bir ateşe yaslanıverecekler. Hani dünyada insan yorucu bir çalışmadan sonra dinlenmek için şöyle yaslanacak bir şey arar ya, mü'minler dünyada Allah adına ve Allah yolunda gerçekleştirdikleri yorulmalarının sonucunda cennette hûrilere, koltuklara, kanepelere, tahtlara yaslanırlarken, bunlar da ateşe yaslanacaklar.

5. "Kızgın bir kaynaktan içirilirler."

Onlara orada son derece kaynar bir pınardan kaynar su içirilecektir. Aniyeh kelimesi "ina"dandır. Yani harareti son haddine ulaşmış kaynar bir su verilecektir onlara. Rahmân sûresinde anlatıldığı gibi, ateşle bu kaynar su arasında koşturur durur onlar.

"Onlar, cehennem ateşiyle kaynar su arasında dolaşır dururlar."
(Rahmân 44)

Kâfirlerin cehennemdeki durumları işte böyledir. Mü'minlerin durumları ise onlarınkinden çok farklıdır. Orada onlar için tertemiz su ırmakları vardır. Hiç bozulmayan, sürekli taptaze su ırmakları vardır. Tadı, kokusu hiçbir zaman bozulmayan süt ırmakları vardır. Rableri tarafından yaratıldığı gibi fıtrat-ı aslîyesi bozulmamış süt ırmakları… Ama bu sütler hayvanların göğüslerinden sağılmış sütlerden değildir. Allah tarafından kaynak olarak çıkarılmış ve akıp giden nehirlerdir bunlar. Sonra yine orada mü'minler için içenlere zevk ve lezzet veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır. Ama bu şaraplar dünya şaraplarına benzemez. İçenlere sarhoşluk vermez, akıllarını gider-mez, abuk sabuk konuşturmaz. Orada onlar için her türlü meyveler vardır. Amellerinin, sa'ylerinin semeresi ve meyveleri vardır onlar için. Tabi bunlar, bu meyveler ihtiyaç için değil lezzet içindir, keyif içindir. Tüm bu nîmetlerin ötesinde onlar için Rablerinden bir mağfiret vardır.

Hattâ böyle vücutlarını parça parça edecek kaynar sularla ateşlerin arasında kahrolan cehennemliklerin zaman zaman cennetlikleri görecekleri ve onların durumlarına muttali oldukça hasretten kahrolacakları anlatılır. Cehennemlikler, cennetteki mü'minleri pınarlar başlarında, hûriler eşliğinde, ellerinde şaraplarla, birbirlerine girmiş, girift olmuş muz bahçeleri arasında, çağlayanların ortasında, bal-dan ırmakların, sütten nehirlerin kenarlarında zevk-ü sefa içinde birbirleriyle kadeh alış-verişlerini görünce:

"Bize biraz su veya Allah'ın size verdiği rızktan gönderin" diye seslenirler."
(A'râf 50)

Ey mü'minler! Ey Allah'ın rahmetine ermişler! Ey yaşamaya hak kazanmışlar! Ne olursunuz, Allah aşkına şu içtiğiniz sularınızdan, şaraplarınızdan, şu keyfini çıkardığınız rızıklarınızdan, ballarınızdan, sütlerinizden, şaraplarınızdan, şerbetlerinizden, meyvelerinizden, üzümlerinizden, incirlerinizden, muzlarınızdan, elmalarınızdan, portakallarınızdan, bıldırcınlarınızdan, helvalarınızdan biraz da bizim tarafa gönderseniz, biraz da bizim tarafa dökseniz olmaz mı? Yandık, öldük, bittik, mahvolduk diye yalvaracaklar.

Gerçekten dayanılmaz bir azabın içinde olacaklar. Gölge olarak yalnız dumanın bulunabileceği, yiyecek olarak dari dikeni, irin, cehennemliklerin göz yaşları, içecek olarak da hamîm, maden eriyiği ve kaynar su bulunabilen bir azap düşünün. Bir damla suya muhtaç, bir gram oksijene hasret dayanılmaz bir azabın içindelerken cenneti görüyorlar, cennetlik Müslümanların nîmetler içinde yüzdüklerini görüyorlar ve yalvarıp yakarmaya başlıyorlar.

6-7. “Semirtmeyen, açlığı gidermeyen kötü kokulu bir dikenden başka yiyecekleri yoktur.”

Orada, cehennemde cehennemliklerin yiyecekleri de dari dikenidir. Ne insanın, ne de hayvanın boğazından geçmeyecek bir diken. Ne besler, ne de açlığı giderir. Ne semirten ne de doyuran bir yi-yecektir bu. Hâkkâ sûresi 35-36. âyetlerde bunun Ğısliyn olduğu anlatılır.

Ebu’d-Derda efendimizin rivâyet ettiği bir hadislerinde de Ra-sulullah efendimiz bu hususu şöyle anlatır:

“Allahu Teâlâ cehennemliklere cehennem azabına denk bir açlık duygusu verir. Onlar da acıyla yardım isterler. Kendilerine Dari ile yardım edilir. Onlar sonra tekrar yardım isterler ve kendilerine boğazlarından geçmeyen bir yiyecekle yardım edilir. Dünyada iken bu tür şeyleri boğazlarından su ile geçirdiklerini hatırlarlar ve su aramaya başlarlar. Allah da onların susuzluğunu iyice şiddetlendirir, sonra onlara kaynar sıcak sudan zorla ve sıkıntı ile içirir. Suya yüzlerini yaklaştırdıkları zaman yüz derileri soyulur. Pişer ve kızarır. Bu su karınlarına gittiği zaman orayı paramparça eder.”
(Hazin tefsiri 6/498)

Demek ki onlar kendilerini doyurup açlıklarını gidermeyecek şeyler yiyeceklerdir. Yani bu cehennemliklerin yiyecekleri insan yiyeceği değildir. Çünkü diken bir deve yiyeceğidir ve üstelik devenin de yiyecek bir şey bulamadığı zaman yiyebileceği bir şeydir. Binaenaleyh bu yiyeceğin insana gıda sağlaması da, açlığı gidermesi de mümkün değildir. O zaman bu ifade onların orada yiyebilecekleri hiçbir şeyleri yoktur anlamına gelmektedir.

8. “İnanmış olanların yüzleri, o gün pırıl pırıldır.”

Rabbimiz birinci gruptaki insanların durumlarını anlattıktan sonra, şimdi de mü’minlerin durumlarını anlatmaya başlıyor. O gün kimi yüzler de vardır ki, başarı neticesinde, sürur içinde ışıldar, parlar dururlar. Yani karşılaştıkları güzel âkıbetler karşısında memnun, neşeli, sürurlu, sevinçli, pırıl pırıl böyle parlak yüzler vardır. Tıpkı Mutaf-fifin sûresinin anlattığı gibi:

“İyiler, şüphesiz nîmet içinde ve tahtlar üzerinde etrafı seyrederler. Onları, yüzlerindeki nîmet pırıltısından tanırsın.”
(Mutaffifin 22-24)

Orada mü’minler yüzlerinin pırıltısından tanınacaklar. Çünkü onlar orada Allah tarafından ağırlanacaklardır. Onlar için orada büyük bir ağırlanma vardır.

Orada Allah’ın sonsuz lütfuna ve ebedî ağırlamasına gidiyor mü’minler. Orada mahrumiyet yoktur. Orada üzüntü verici herhangi bir şey yoktur. Kur’an’ın başka bir yerinde Rabbimiz o mü’minler için "Tuhberun" ifadesini kullanır. Bu kelime, Allah’ın nîmetlerinin insanın yüzüne, içine, kalbine, benliğine sinmesi anlamına gelir.

Allah’ın nîmetlerinin eseri insanın yüzünde, gözünde ve tüm benliğinde hissedilecektir. Sevinçleri, memnuniyetleri, yüzlerinden, gözlerinden, hallerinden ve tavırlarından etrafa taşacaktır. Onları görenler her taraflarından bu nîmetlerin sevincinin aktığını hissedecektir. Dünyada işledikleri salih ameller ve yaşadıkları vahiy kaynaklı hayatları şükre değer görüldüğü için cennette süslenip ziynetlendirilecekler, ikram olunacaklar. Cennet onlarla özdeş olacak. Cennet ve nîmetleri onların içlerine, dışlarına sinecek ve tüm zerrelerinde etkisini gösterecektir. Cenneti kuşanacaklar, sevinci giyinecekler, hep neşeli, hep canlı olacaklar. Allah’ın rahmeti onları çepeçevre kuşatacak ve Allah’ın nîmetleriyle iç içe olduklarını her an hissedecekler de, bütün bunların Rablerinden geldiği şuuru içinde Rablerine karşı sürekli bir hayranlık ve şükran duygusu içinde olacaklar.

9.“Yaptıklarından hoşnutturlar.”

Mü’minler dünyadaki sa’ylerinden, yaptıklarından, amellerinden, yorulmalarından razıdırlar. “Çok şükür iyi yolda olmuşuz. Çok şükür Kitapla hareket etmişiz. Çok şükür yolumuzu vahiyle bulmuşuz. Çok şükür Allah’ın istediği bir hayatı yaşamışız. Çok şükür hayatımızı Allah için yaşamışız. Çok şükür hayatımızı Rabbimizin beğenisine sunmuşuz. Çok şükür Rabbimizin istediği hayatı yaşamış, Rabbimizi razı edecek amellerin peşinde olmuşuz” diyerek yaşadıkları hayattan büyük bir hoşnutluk ve saadet duymaktadırlar. Çünkü yaşadıkları hayatın karşılığını görmüşler, güzel amellerinin meyvelerini devşirmişlerdir.

Çünkü o mü’minler dünyada Allah’a inanmışlar, Allah’ın hayat programını kabullenmişler ve hayatlarını Allah için yaşamış kimselerdir. İhsan içinde, her an Allah huzurunda olduklarını unutmadan, Allah kontrolü altında bir hayat yaşamışlardır. Siyasal, ekonomik, hukukî, içtimaî, ferdî, ailevî tüm işlerini, tüm amellerini Allah inancına bina ederek bir hayat yaşamışlardır. Birbirleriyle, diğer varlıklarla, Rableriyle münâsebetlerini, savaş, barış gibi tüm amellerini bu esasa bina ederek bir hayat yaşamışlardır. Tüm ilişkilerinde, tüm kararlarında ve davranışlarında kendilerini yaratan, kendilerini yaşatan Rablerinin hu-zurunda olduklarını unutmamışlardır. Bütün kalpleriyle, bütün varlıklarıyla, bütün benlikleriyle, zâhirleriyle, bâtınlarıyla, içleriyle, dışlarıyla, zamanlarıyla, mekânlarıyla Allah huzurunda olduklarının şuurunda olmuşlardır.

Allah'ın Resûlü, Cibril hadisinde: ***"Her ne kadar sen onu görmüyorsan da O seni görüyor ya"*** buyuruyordu ya, işte bu duygu dünyada onların ruhlarını, bedenlerini, her şeylerini kaplayan bir ürperti olmuştu. Her an Rablerinin basiret nazarının mevcudatın her zerresine nüfuz ettiğini iliklerine kadar hissederek hayatlarına çeki düzen vermişlerdir. Her şeyden haberdar olan, her şeyi gören ve her şeye nüfuz eden gözün sürekli murakabesi altında bulunmanın korkusu ve hacaleti içinde samimi bir kalple O'na yönelmişler, hiçbir zaman hiçbir eylemlerinin O'ndan gizli kalmadığını anlayarak, O'nun göremeyeceği bir harekette bulunmamışlar, içlerini dışlarını temizleyip O'na lâyık hale gelmişler, O'nun rızasını kazanmak için ellerinden ge-len her şeyi yapmak için çırpınmışlardır. Yaptıklarını O'nun istediği bi-çimde ve O'na lâyık yapmaya çalışmışlardır. Yaptıklarını O'nun kitabına ve Resûlünün Sünnetine uygun yapma gayreti içine girmişlerdir. Tüm sa'ylerini vahiy kaynaklı yapmaya, istinat noktaları olarak vahyi temel almaya çalışmışlardır.

Sa'y deyince elbette Hacer annemizi ve onun sa'y'ini hatırlamak zorundayız. Safa'yı, Merve'yi, zemzemi hatırlamak zorundayız. Leyl sûresinde de anlatıldığı gibi insanların sa'yleri farklıdır. İnsanların amellerindeki, hareketlerindeki hedefleri, niyetleri farklı olduğu gibi, o amellerin yaptırıcıları da farklı farklıdır. Kimisi yaptıklarını sadece Allah için yapar, kimileri de başka maksatlarla yaparlar. Sa'yler farklı olunca, elbette Safa ve Merve'ler de farklı olacaktır. Safa ve Merve'ler farklı olunca da bu sa'ylerin sonunda elde edilecek zemzemler de farklı olacaktır. Kim nerede, ne adına sa'y ediyorsa sonunda bulacağı zemzemi de o olur. Allah adına sa'y eden, yarın Rabbinin hoşnutluğunu umarak sa'y eden bir mü'min elbette sonunda buna ulaşacaktır. Ama sadece bir kısım dünyalıklara ulaşmak için sa'y edip yorulan bir kimse de elbette sonunda ona ulaşacaktır. Kim nereyi sevmişse, nerede sa'y ediyorsa, ne adına koşturuyorsa, kafasındaki hedefi neyse sonunda ona ulaşacak, zemzemi oradan içecektir.

Şimdi bu âyetler çerçevesinde kendi kendimize soralım: Acaba bizim sa'yimiz neresi? Sizin sa'yiniz neresi? Ne adına koşturuyoruz? Neyi bulmak, neye ulaşmak istiyoruz? Hayat programımızı kim belirliyor? Bu yaptıklarımızın yaptırıcısı kim? Ya da bu sa'ylerimizin Safa'sını, Merve'sini kim belirliyor? Hareketlerimizi, amellerimizi din mi belirliyor, Allah ve Resûlü mü belirliyor? Yoksa kendimiz mi belirli-yoruz? Yâni ne yapacağımızı, ne alacağımızı, ne satacağımızı, hangi mesleği seçeceğimizi, ne okuyacağımızı, nerede okuyacağımızı, nasıl giyineceğimizi, nasıl yaşayacağımızı, neleri yiyip, neleri içeceğimizi kim belirliyor? Yaptıklarımızın ve yapmadıklarımızın yaptırıcısı ve yaptırmayıcısı kim? Unutmayın ki yarın insanlar bu sa'ylerine göre değerlendirilmeye tâbi tutulacaklardır.

Allah adına ve Allah'ın belirlediği yasalar istikâmetinde sa'y eden, hayatlarını Allah'ın istediği biçimde yaşayan müslümanlar sa'y-lerinden, amellerinden, hayat programlarından razı olacaklar, memnun olacaklar. Allah'a, Allah'ın kitabına, Allah'ın peygamberine iman eden, Kitap ve Peygamberle birlikte olan, hayatını Kitap ve Peygamberle düzenleyen kimseler yarın yaptıklarından hoşnut olacaklar. Yaptıklarının karşılığı olarak buldukları cennetle sevinip coşacaklar. Sevinçten yüzleri pırıl pırıl, ışıl ışıl olacak, memnuniyetleri her taraflarından okunacak.

Hayat programını, sa'y'ini kendisi belirleyen, Allah'ın hayat programını reddeden, suçlu olan, kötülük işleyen, kötülük peşinde ko-şan, reddeden, başkaldıran, isyan eden, itiraz eden, kabule yanaşmayan, Allah'a teslim olmayan kimselerin yaşadıkları bu bozuk düzen hayatlarına karşılık cehennemde korkunç bir azabı boylarlar. Rab-bimiz, bunlarla mü'minlerin kesinlikle bir tutulmayacağını anlatıyor.

Sonra onlar, o mü'minler:

10. "Yüksek bir cennettedirler."

Yüksek cennettedirler onlar. Dereceleri yüksek, ya da kadr u kıymetleri yüksek cennettedirler. Bu yükseklikle mekân yüksekliği kastedilmiş olabileceği gibi, derece, şan, şöhret, mertebe, makam, mevki yüksekliği de kastedilmiş olabilir. Ahkâf sûresinde bu husus şöyle anlatılır:

"İşlediklerinden ötürü herkesin bir derecesi vardır. Herkese işlediklerinin karşılığı ödenir. Kendilerine haksızlık yapılmaz."
(Ahkâf 19)

Ne iyilerin iyilikleri, ne de kötülerin kötülükleri karşılıksız kalmayacaktır. Dünya hayatında yaptıklarından, işlediklerinden ötürü herkesin amellerine karşılık dereceleri vardır. Cennette cennetlikler için de, cehennemde cehennemlikler için de dereceler vardır. Cennetin de, cehennemin de dereceleri vardır. Cennetin ve cennetliklerin dereceleri kademe kademe yukarı doğru yükselirken, cehennemin ve cehennemliklerin dereceleri de aşağıya doğru derecelenmektedir. Dereceler, ameller karşılığıdır. Cennetliklerinki mükafat ve nîmetlerin artırılması türünde bir derecelendirilme iken, kâfirlerinki de azabın art-ması türünde bir derecelendirilmedir.

Allah, kullarına dereceler verir. Bakıyoruz bugün de birileri kendi kullarına, kendi kölelerine dereceler veriyor. Birinci derece, ikinci derece, üçüncü, beşinci derece gibi dereceler veriyorlar. İlk üç dereceye girenlere, yani limon gibi suyunu sıkıp posasını çıkardıklarına, pillerini bitirdiklerine yeşil

pasaport verenler, "Sen dekansın, sen bakansın, sen profesörsün, sen doçentsin" gibi dereceler dağıtanlar veya "Seni maiyetime aldım, sen "Mukarrabûn"dansın gibi lütuflarda bulunanlar görüyoruz. Her Rabb kullarına elbette dereceler verir. Ama Allah'ın dereceleri o kadar yücedir ki, katında o kadar yüce dereceler vardır ki, O'nun verdiği dereceleri hiç kimse veremez. Öyleyse kim ki-me kulluk ediyor, kim kulluk ettiği varlıktan mükafat olarak ne bekli-yor, bunu çok iyi düşünmek zorundadır. Unutmayalım ki Rabbimizin cennette kullarına hazırladığı yüksek dereceler öyle ölümle bitmeyen, sonlu olmayan derecelerdir.

11. "Orada boş söz işitmezler."

Orada o mü'minler ***"Lâğıye"*** de işitmezler. Lâğıye kelimesinin birkaç manası vardır:

1. Lâğıye, bâtıl demektir. Mü'minler orada asla bâtıl söz söylemeyecekler, bâtıl söz işitmeyecekler.

2. Yemin demektir. Orada onların ağzından böyle yemin söz duyulmayacaktır.

3. Sataşmak demektir. Birbirlerine sataşma, atışma, tartışma olmayacaktır orada.

4. İsyan, günah ve başkaldırı demektir. Mü'minlerden kesinlikle orada isyan ve günah sadır olmayacaktır.

5. Lâğiye, boş şey demektir. Mü'minler orada boş ve lüzumsuz şeylerle uğraşmayacaklar. Çünkü mü'minler dünyada da boş şeylerden iraz etmiş kimselerdi. Orası öyle boş şeylerle kazanılmış bir yer değil ki boş şeyler konuşulsun.

Bundan şunu anlıyoruz: Dünyada hangi meclislerin cennet meclisleri, hangilerinin de öteki meclisler olduğunu o meclislerde konuşulanlardan ve yapılanlardan anlamak mümkündür.

Cennette, o içki içim ortamlarında veya cennet hayatının tümünde bunların hiçbirisi olmayacaktır. Orada ne hazımsızlık, ne lüzumsuzluk, ne kötü söz, ne günah, ne bâtıl, ne yemin, ne sataşma, ne isyan hiçbir şey duyulmayacak. Sakın ha dünyadaki gibi tasavvur etmeyin!

"Orada boş sözler değil sadece esenlik veren sözler işitirler. Orada rızıklarını sabah akşam hazır bulurlar."
(Meryem 62)

Yunus sûresinde de Rabbimiz mü'minlerin cennetteki dualarını, tahiyyelerini şöyle anlatır:

"Oradaki duaları: "Münezzehsin ey Allah'ım" dirlik temennileri: "Selâm size" ve dualarının sonu da: "Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun"dur."
(Yunus 10)

Onların orada tahiyyeleri selâmdır. Yani cennette mü'minler birbirleriyle karşılaştıkları ortamlarda da birbirlerine sözleri, mukabeleleri sadece selâm olacaktır. Birbirlerine "selâmun aleyküm" diyecekler, selâm, selâmet ve esenlik dileyecekler. Çünkü Selâm, Rabbimizin isimlerinden birisidir. Böylelikle mü'minler birbirlerine Rablerini, bu nîmetleri kendilerine veren Rablerine hamdi ve Rablerinin nîmetlerinin güzelliklerini hatırlatacaklardır. Dünyada iken tüm bu nîmetleri Rablerinden bilip O'na teşekkür adına kulluklar yapmışlardı, şimdi cennette de kendilerine gözlerinin görmediği, kulaklarının duymadığı, akıl ve hayallerinden bile geçiremedikleri envaî çeşit nîmet ve lütuflarda bulunan Rablerine karşı hamd ve kullukları devam etmektedir. Elbette dünyada selâm, selâmet, İslâm ve teslimiyet içinde bir hayat yaşayan mü'minlerin yurdu selâmet yurdu olan cennet olacaktır. Dünyada kişi nasıl bir hayat yaşamışsa, sonunda bulacağı hayat da onun aynısı olacaktır.

İnsan şu anda nasıl bir hayat yaşıyorsa, sonunda kavuşacağı hayat da onun aynısı olacaktır. Selâm, selâmet, emniyet ve teslimiyet içinde bir hayat yaşayan kişi sonunda selâmet yurdunda, selâmet ve emniyet içinde bir hayata kavuşacaktır. Zaten şu anda mü'minler dünyada böyle bir hayat yaşıyorlar. Yani şu anda mü'minler dünyada cennet, kâfirler de cehennemi yaşamaktadırlar.

Mü'minlerin dâvâlarının sonu âlemlerin Rabbine hamd etmektir. Hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Hamd, sadece Allah'ın hakkıdır. Dünyadayken de zaten müslümanın ilk ve son işi, ilk ve son sözü buydu. Dünyada yasalarını uygulayarak Rabbine hamd ediyordu. Dünyada hatırını her şeyin ve herkesin hatırından üstün tutarak Rabbine hamd ediyordu. Rabbinin arzularından, Rabbinin emirlerinden razı olarak O'na hamd ediyordu. Dünyada böyle olduğu gibi, öbür tarafta da böyle olacaktır. Dünyada Rabbine hamd ederek yaşayan bir Müslüman, yaşadığı bu hayatın ilkelerini kendisine gösteren ve sonunda kendisini cennete ulaştıran Rabbine orada yine hamd edecektir. Elhamdülillah ki Allah kendisine dünyada cennetin yolunu göstermişti. Elhamdülillah ki dünyada kitaplar ve peygamberler göndermek sûretiyle hem cennete, hem de cehenneme gidişin yollarını göstermişti Allah. Eğer Rabbimiz bize şu anda cennete gidişin yolunu, usûlünü bildirmeseydi biz nereden bilebilecektik onu? İşte mü'minlerin hamdleri orada da devam edecektir.

12. “Orada akan kaynak vardır.”

Orada kesilmeyen, kesintisi olmayan pınarlar vardır. Bir pınar değil, sayısız pınarlar vardır. Bakın Muhammed sûresinde de şöyle buyrulur:

“Allah’a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennet şöyledir: Orada temiz su ırmakları, tadı bozulmayan süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları, süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü ürün ve Rablerinden mağfiret vardır. Bunların durumu, ateşte temelli kalan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?”

(Muhammed 15)

Orada onlar için tertemiz su ırmakları vardır. Hiç bozulmayan sürekli taptaze su ırmakları vardır. Tadı, kokusu hiçbir zaman bozulmayan süt ırmakları vardır. Sonra yine orada mü’minler için içenlere zevk ve lezzet veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır. Ama bu şaraplar dünya şaraplarına benzemez, içenlere sarhoşluk vermez, akıllarını gidermez, abuk sabuk konuşturmaz. Başka ne var-mış orada mü’minler için?

13. “Orada, yükseltilmiş tahtlar vardır.”

Orada mü’minler için yüksek divanlar, koltuklar vardır. Onlar orada bu yüksek tahtlara oturacaklar, çevrelerinde ellerinde şarap kadehleriyle tavaf edip emirlerine âmâde olan tomurcuk gençler olduğu halde en güzel bir hayatı yaşamaktadırlar. Şu dünyanın basit ve sonlu makamlarına ulaşabilmek için insanlar nelerini fedâ ediyorlar değil mi? Halbuki cennet ve nîmetlerinin yanında ne değeri olabilir ki bu dünyanın?

14. “Yerleştirilmiş kâseler,”

Etraflarına konulmuş, yerleştirilmiş, her ne zaman içmeye gelirlerse dolu dolu, emirlerine, iştahlarına arz edilmiş pınar başlarında kadehler, kâseler vardır.

“Onlar için altın kadehler ve tepsiler dolaştırılır, canlarının istediği ve gözlerinin hoşlandığı her şey oradadır. Siz orada temellisiniz.”

(Zuhruf 71)

Onların cennetteki hizmetçileri, ellerindeki altın ve gümüş kadehler içinde şaraplar olduğu halde onlar için hizmet adına etraflarında tavaf ettirilir. Onların emirlerine âmâde, tüm arzularını yerine getirecek hizmetçileri vardır orada ve her şey vardır onlar için. Onlar orada ebedîyen kalacaklardır.

15. “Sıra sıra yastıklar,”

Oturacakları, yaslanacakları yastıklar var orada onlar için. Kâfirler ateşe yaslanırken mü'minler de bu yastıklara yaslanacaklar.

16. "Serilmiş, yumuşak tüylü halılar vardır."

Serilmiş, yayılmış, açılmış, döşenmiş halılar, yaygılar, sergiler var orada. Artık düşünmek lâzım; nasıl oluyor da bu insanlar cenneti unutarak yaşayabiliyorlar? Ya da bu kâfirler, bu zalimler nasıl oluyor da cennet âyetlerini duymaya tahammül edemiyorlar? Bunu anlamak gerçekten mümkün değildir. Çünkü şu anlatılan hayata dünyada insanlardan hiçbirisinin ulaşması mümkün değildir. Hiçbir dünya kralının, kraliçesinin, padişahının, melikinin böyle bir zevki, böyle bir sefâyı ne yaşadığı, ne yaşayabileceği, ne de hayal edebilecekleri düşünü-lemez.

Mü'minleri cennette böyle bir hayat beklemektedir. İşte Allah'a kulluktan kaçan, kendi kendilerine, kendi hevâlarına, kendi keyiflerine veya Allah'tan başkalarına kulluk edenlerin sonucu ve işte Allah'a kulluk yapanların sonucu. Birisinin hayatına hayat denmezken, öbürü hayali bile mümkün olmayan güzel bir hayat. Öyle bir hayat ki, orada bu bölümle sınırlı olmayan, onlar için canlarının çektiği, gözlerinin zevk alıp lezzet duyduğu her şey vardır. Cennette insanın zevkine ke-der verecek, gözünü ve bediî zevkini yok edecek hiçbir şey yoktur. Cennet nîmetleri içinde insanın burun kıvırma, iştahsızlık veya beğenmeme gibi herhangi bir şey yoktur.

Sevdiğiniz bir şeyin sevdiğiniz birisinden size ulaşmasıyla, sevmediğiniz birisinden ulaşması elbette farklıdır. Nîmet aynı nîmet olsa da, sevmediğiniz birisinden size ulaştığı zaman içinizde bir burukluk duyarsınız. Meselâ sevmediğiniz birisinin elinden size ulaşan bir elmadan zevk alamazsınız, tat alamazsınız. Ama sevdiğiniz birisinin size sunduğu elmayı onun sevgisiyle birlikte tatma zevkine erersiniz. İşte cennetteki bütün bu nîmetler içinde biz sevdiğimiz Rabbimi-zin rızasını, Rabbimizin hoşnutluğunu birlikte yudumlayacağız. Hem nîmetin kendi güzelliği, hem de onu bize sunan Rabbimizin güzelliği, O'nun bizden, bizim de O'ndan razı oluş güzelliğimiz o nîmetlere ken-dilerine can atma özelliği kazandıracaktır.

Bundan sonra Rabbimiz bütün bunlara ve de ölümümüzden sonra bizi dirilteceğine, buna gücünün yeteceğine, yani rubûbiyet ve ulûhiyetine çevremizden deliller sunacak.

17-20. "Bu insanlar, devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yerin nasıl yayıldığına bir bakmazlar mı?"

Bu sayılanlar Rabbimizin âyetleridir. Devenin yaratılışına bak-mıyor musunuz? Gökyüzünün nasıl direksiz olarak bina edildiğine, sizin için nasıl koruyucu bir tavan yapıldığına, sizin menfaatiniz için onun nasıl sayılamayacak kadar yıldızlar ve gök cisimleriyle süslendiğine, dağların sizin dünyanızı tespit için nasıl kazıklar gibi dikildiğine, yerin de sizin rahatınız için nasıl yayılıp, bir döşek gibi altınıza serildiğine bakmaz mısınız?

Gece, gündüz, ay, güneş, semâ, arz, dağlar, deve ve tüm var-lıklar Allah'ın âyetleridir. Bunlar Allah'ın yaratıklarıdır. Bunlar Allah'ın varlığına, ulûhiyet ve rubûbiyetine deliller, alâmetler, işaretler, âyetler ve nişânelerdir. Ay da, güneş de, arz da, semâ da, deve de, diğer tüm varlıklar da Allah'a boyun bükmüş, Rablerinin emirlerine teslim olmuş varlıklardır. Güneşin, ayın, gecenin, gündüzün, arzın, semânın şu anda Allah'ın kendilerine çizdiği hayat programının dışına çıkmadan, Allah'ın kendileri için takdir buyurduğu yörünge istikâmetinde hareket etmeleri, bu yörünge istikâmetinde görevlerini ve fonksiyonlarını icra etmeleri, hepsinin de Rablerinin koyduğu sisteme boyun büktüklerini, hepsinin de Rablerine kul olduklarını göstermektedir.

Rabbimiz, "Sizden milyarlarca kere daha büyük olan bu varlıklar bile Rablerine boyun bükmüşken, siz kime boyun büküyorsunuz? Sizden milyarlarca kere daha büyük olan bu varlıklar Rablerinin emirlerine teslim olmuşlarken, siz kimin emirlerine, kimin kanunlarına teslim oluyorsunuz? Tüm bu varlıklar hayat programlarını Allah'tan alırlarken, Rablerinin kendileri için çizdiği yörünge istikâmetinde hareket ederlerken, sizler hayat programlarınızı kimlerden almaya çalışıyorsunuz? Kimin hayat programına teslim oluyorsunuz? Siz kime kulluk etmeye, kime secde etmeye çalışıyorsunuz? Tüm bu varlıklar Allah'a kulluk ederek, Allah'a secde ederek onun emirlerine boyun bükerken, sizler bu varlıkların kulluk yaptıkları Allah'ı bırakıp da bu varlıkların kendilerine mi secde etmeye çalışıyorsunuz? Bu varlıkların hepsi de Allah'ı en büyük olarak tanırlarken, Allah karşısında hiçliklerini itiraf edip dururlarken, hepsi de Allah'a kul olduklarını itiraf edip dururlarken, şimdi sizler bunların kulluk yaptıkları Allah'ı bırakıp da kendileri kul olan varlıklara mı kulluk yapmaya çalışıyorsunuz? Yaratıcıyı bırakıp da yaratılmışlara mı kulluk yapmaya çalışıyorsunuz? Fânileri mi putlaştırmaya çalışıyorsunuz?!" diyor.

Allah size âyetlerini göstermiştir. Hem içinizde hem de enfüs-teki âyetlerini size göstermiştir. Varlığına, imana, cennete, kulluğa, ru-bûbiyetine, ulûhiyetine dair âyetlerini size göstermiştir. Delillerini, alâmetlerini, işaretlerini eksiksiz olarak sunmuştur. İşte bu âyetlerden biri de devenin yaratılışı âyetidir. Sonra üzerinize bina edilen semâ âyeti, dağların kazıklar gibi arza dikiliş âyeti, sizin üzerinde rahatça gezebilmeniz, ekip dikebilmeniz için yeryüzünün en güzel biçimde yayılması âyeti… Bunların her biri âyettir. İşte Allah'ın size arzettiği, üzerinde düşünüp akıl yormanız gereken sayısız âyetlerinden sadece birkaçı.

Sadece bu birkaç âyet üzerinde bile ciddi ciddi düşünüp akıl yorduğunuz zaman, Allah'ın tek Rabb ve İlâh olduğunu, bu Rabb'dan size hayat programı olarak gelen Kur'an'ın hak olduğunu anlayacaksınız. Bu birkaç âyet bile size Rabb ve İlâh olarak Allah'ın varlığını anlatmaya yetecektir.

Tüm bu âyetleri ancak onlara yönelen onlarla gönülden ilgilenen ciddi ciddi bu âyetler üzerinde düşünen kimseler anlayacaktır. Düşünün bir kere! Allah'tan başka deve gibi bir varlığı yaratacak birileri var mı? Eğer varsa böyle birileri, tamam onlara da kulluk yapabilirsiniz. Şu gökyüzüne, arza hükmedecek başka birileri varsa onlara da kulluk edebilirsiniz. Rabbimiz burada sadece âyetlerinden birkaç tanesini zikretmiştir. Bunların dışında da sayısız görsel âyetler vardır, ama bunları sadece bunlara yönelen kimselerin anlayabileceği vurgulanıyor. Bunlarla ilgilenmeyen kimselere bunlar kadar yeni âyet de sunulsa hiçbir mânâ ifade etmeyecektir. İşte görüyoruz kâfirler için bunca âyet bir mânâ ifade etmemektedir.

Ne zaman ki onlara gerek tenzîli, yani indirilmiş, gerekse tekvîni, yani yaratmayla alâkalı, üzerinde durulması, düşünülüp ibret alınması gereken, göndericisinin istediği biçimde iman edilip amele dönüştürülmesi gereken bir âyet, bir alâmet, bir işaret, bir hüküm, bir delil gelse mutlaka ondan yüz çevirirler, ona dönüp bakmazlar, onunla gereği gibi ilgilenmezler, onun üzerinde düşünüp kafa yormazlar, anlamaya çalışmazlar. Çünkü onlar bu âyetleri yalan saymaktadırlar. Esasen onların iman yollarını tıkayan şey iman konusunda âyetlerin azlığı, delillerin yetersizliği, ya da kendilerini bu âyetlere çağıranların samimiyetlerini ortaya koyan örnekliklerinden mahrum oluşları değildir. Aslında bütün sebep onların İslâm'ı, imanı kabul isteklerinin olmayışıdır. Bunlar bu delillere, bu âyetlere karşı nötr davranıyorlar. Sanki böyle bir âyet gelmemiş gibi ilgisiz davranıyorlar. Gerek görsel, gerek işitsel, gözlerinin önünde yığınlarla âyetin yanından geçiyorlar da görmüyorlar, görmek istemiyorlar. Çünkü onlar tüm kapılarını, tüm pencerelerini kapamışlar ve kendilerine hayat programı olarak gelmiş bunca âyetlere karşı müstekbirce bir tavır sergilemektedirler.

Rabbimiz, sûrenin bundan önceki bölümlerinde mü'minlerin ve kâfirlerin âkıbetlerini, yaşadıkları hayatlarına göre karşılaşacakları sonucu ortaya koyduktan sonra, şimdi de bu insan tipleri karşısında Peygamberinin görevlerini anlatacak.

21-22. "Ey Muhammed! Sen öğüt ver! Esasen sen sadece bir öğütçüsün. Sen, onlara zor kullanacak değilsin."

Ey Peygamberim! Senin görevin sadece budur. Sen onlara Rabbinin âyetleriyle öğüt ver. Rabbinin âyetlerini duyur onlara. Çünkü bu kitap zikradır, bu kitabın âyetleri tezkiradır.

Kitap, peygamber için de, kavmi için de şereftir. Bu kitap peygamber için de, ümmeti için de zikirdir. Peygamberle ümmet bu konuda bir tutulmaktadır. Yani Peygamber için tavsiye edilen şey ümmeti için de geçerlidir. Peygamberi cennete ulaştıracak, peygamberi cehennemden kurtaracak olan şey aynı zamanda ümmeti için de geçerlidir. Peygamberimiz bu kitabı bir zikir kabul etmiş ve kendisine vahyolunan bu kitabın tamamına iman edip yaşamıştır. Öyleyse biz de onun gibi olmalıyız. Biz de bizim için zikir olan bu kitabın tümüne iman edip tümünü yaşamanın kavgasını vermek zorundayız.

Bu Kur'an hem Peygamber (a.s) için, hem de bizim için zikirdir, zikradır, tezkiradır. Yani kulaklara küpe olması, akılların en üst köşesine yazılıp hiç unutulmaması ve sürekli hafızalarda canlı tutulması ve hayatın kendisiyle düzenlenmesi gereken bir tezkiradır. Unutmayalım ki Peygamberin de bizim de sorgumuz bu kitaptan olacaktır. Bu kitabı zikir ve zikra kabul edip etmediğimizden, bu kitabı, hayat kitabı kabul edip etmediğimizden, hayatımızı bu kitapla düzenleyip düzenlemediğimizden, hayat programımızı bu kitaptan alıp almadığımızdan, bu kitaba göre yaşayıp yaşamadığımızdan sorulacağız. İmanlarımızı, amellerimizi, kavillerimizi, düşüncelerimizi, sevgilerimizi, nefretlerimizi, hukukumuzu, eğitimimizi bu kitaba dayandırıp dayandırmadığımızdan sorulacağız.

Peygamber de bu kitaptan hesaba çekilecek bizler de. Peygamber de bu kitabı yaşadığı için cennete gidecek, bizler de bu kitapla beraber olduğumuz ve onun istediği hayatı yaşadığımız için cennete gitme imkânı elde edeceğiz. Bunun başka bir yolu da yoktur. Kitabı tanımadan, Sünneti tanımadan, Kitabın ve peygamberin gösterdiği yoldan gitmeden cennetin bulunması kesinlikle mümkün değildir.

Evet:

"Ey Peygamberim, sen insanları bu kitapla uyar! Senin görevin sadece budur. Senin bunun ötesinde bir sorumluluğun yoktur. Senin iman, İslâm konusunda onları zorlama hakkın yoktur. Zorla sen onları müslüman yapamazsın," buyrularak peygamberimizin inanmayanlar karşısında teselli edildiğini görüyoruz. Âyetin devamında buyuruluyor ki, "Ey peygamberim! Sen onlara musâydır değilsin. Onların kalplerine sahip değilsin. Onların kalplerine hükmetme yetkisine sahip değilsin. Kalplerine nüfuz edip onları kontrol edemezsin."

Dikkat ederseniz Rabbimiz burada Peygamberin konumunu, fonksiyonunu anlatıyor. Rabbimiz dünyada Rablerinin velâyetinden çıkıp kendilerine Allah berisinde bir takım veliler bulup onların himayesine girmeye çalışan insanlara diyor ki: "Ey insanlar, unutmayın ki insanların kalplerine

hakim olan, kalplere hükmeden sadece Allah'tır. İnsanların hesaplarını Allah tutmaktadır. Onların sicillerini, amel defterlerini tutan Allah'tır. Onların yaptıklarının hesabını soracak olan Al-lah'tır. Binaenaleyh ey peygamberim! Sen onların üzerlerine musaydır değilsin. Yani bu insanların kaderleri senin elinde değildir. Bu insanların kalplerine hükmeden sen değilsin ki onları hemen bu dine kazandırasın. Bu insanların kaderleri senin elinde değil ki, sana karşı gelen bu insanların defterlerini dürüp onların işlerini bitiriveresin."

Rabbimiz burada peygamberin konumunu ve fonksiyonunu belirlemektedir. Ama anlıyoruz ki bu hitap peygamberden çok onun muhataplarınadır. Yani bilesiniz ki ey insanlar, bu Allah'ın elçisinin elinde bile bir şey yoktur. Hal böyleyken, sizin hayatınızda etkili zannettikleriniz, Allah berisinde kendilerini veliler edindiğiniz, hayatınıza karışma yetkisi verdiğiniz bu varlıklara da ne oluyor? Sizin Allah berisinde kerâmet sahibi zannettikleriniz, Allah yanında kendilerinde güç ve kuvvet var zannedip kendilerine dua edip imdadınıza çağırdığınız, kendilerine sığınmaya çalıştığınız bu varlıklara da ne oluyor? denmektedir.

Cahiliye toplumlarında ruhanîlerin, ruhanî liderlerin kendilerine karşı çıkan, kendilerine isyan eden insanları bir anda mahvedecekleri şeklinde yaygın bir inanış vardı. Öyle ki, bu kişilerin öldükleri zaman bile kendilerine saygısızlık eden kimseleri mahvedeceklerine inanılırdı. Hattâ hayatlarında pek fazla etkili olmayan bu insanların öldükten sonra kınından sıyrılmış bir kılıç kesildiğine inanılırdı. Nitekim bugün de hayatları boyunca bu tür sapıklıklara asla iltifat etmeyen nice salih kişilerin ölümlerinden hemen sonra, bazı kurnaz müritleri onların isimleri ve kemikleri üzerinde çok kârlı bir ticaret kurmuşlardır. Yok şöyle uçarlardı, böyle asar keserlerdi filân.

İşte tüm bu bâtıl inanışları kökünden kazımak için yeryüzünde en üstün yaratığı peygamberi hakkında bile Rabbimiz buyurur ki: "Ey Resûlüm! Muhakkak ki sen benim elçimsin. Seni insanların hayatına karışma, onlara vahiy gönderme konusunda odak nokta seçtim. Seni vahiyle şereflendirdim. Ama senin görevin sadece insanlara doğru yolu, hak yolunu, hidâyet yolunu göstermendir. Onların kaderleri ve kısmetleri senin elinde değildir. Sen onların kalplerine hükmedemezsin. Bir bakışınla onları yola getiremezsin. İnsanların geleceklerini sen belirlemiyorsun. İnsanların amellerinin karşılığını vermek senin elinde değildir. Bütün bunlar sadece Allah'a aittir. Onları koruyan Allah'tır, sen değilsin. Onları doyuran Allah'tır, sen değilsin. Onları hidâyete ulaştırmak sana değil, Allah'a aittir. Onların kalplerine etkili olan Allah'tır, sen değilsin. Kalplerine hükmedip onları doğru yola getirecek olan Allah'tır, sen değilsin." İşte peygamberin fonksiyonu budur. Bakın En'âm sûresinde Rabbimiz bu hususu şöyle anlatır:

“De ki: Sizin acele istediğiniz şey benim elimde olsaydı, benimle aranızdaki iş bitmiş olurdu.” Allah zulmedenleri en iyi bilendir.”
(En’âm 58)

Sizin acele istediğiniz azap da benim elimde değildir. Eğer sizin acele istediğiniz şey benim elimde olsaydı, çoktan sizin işinizi bitirmiş olurdum. Burada Rabbimiz risâletle ulûhiyeti, kendisiyle peygamberini ayırıyor. Peygamber sizin gibi bir beşerdir, binaenaleyh peygamberi Allah makamında görmeye ve Allah’tan istemeniz gereken bir şeyi peygamberden istemeye kalkışmayın, diyor. Rabbimiz, peygamberden bile bir şey istenmemesi gerektiğini anlatıyor. Bunun için de peygamberine diyor ki: “Peygamberim! Sen onlara de ki: Sizin acele tarafından istediğiniz azap benim elimde değildir. Ben İlâh değilim, ben sizin gibi bir beşerim. Ben ancak bir elçiyim. Sizin istediğiniz azabı göndermeye benim gücüm yetmez. Bu benim işim değil, onu ancak Allah gönderir. Eğer benim buna gücüm yetseydi, o zaman benimle sizin aranızdaki işi hemen bitirirdim, sizin defterinizi dürerdim.”

Bir peygamber bile böyle derken, adam diyor ki: “İnsanların kalplerinin tasarrufu bizim efendi hazretlerinin elindedir. Bir bakışıyla kalpleri değiştirme yetkisine sahiptir. Eğer bizim efendi elinin tersiyle bir iterse onların işi bitiverir. Onun gazabına uğrayanın, onun gözünden ve gönlünden düşenin parçası bile bulunmaz.” Garip şeyler bunlar! İşte görüyoruz birilerini yok etmeye, birilerine azap göndermeye Allah’ın peygamberinin bile gücü yetmiyor. İnsanların kalplerine hükmedip onları Müslümanlaştırmaya Resulullah’ın bile gücü yetmiyor.

Peygamberim, sen onları kitapla uyar.

23-24: “Ama kim yüz çevirir, inkâr ederse, Allah onu en büyük azaba uğratır.”

Sen uyar ama kim yüz çevirir ve küfrederse, uyarıyı görmez-den gelip örterse, uyarıyı yok farz ederek ilgilenmezse, elbette Allah onlara azapların en büyüğüyle azap edecektir. Ya da bunun bir başka manası da şöyledir: Peygamberim, sen insanları bu kitapla uyar. “İllâ” istisna edatıyla ancak bu tevella edenler, yan çizenler, uyarıya aldırış etmeyenler ve inkâr edenler hariçtir deniyor. Ancak bunu uyarılanlar açısından böyle anlıyoruz, uyaran açısından bu böyle değildir. Yani biz, bizim uyarılarımıza karşı kimlerin müspet bir tavır takınıp, müspet bir cevap vereceğini, kimlerin de nötr davranacaklarını, tevellâ edeceklerini bilemediğimiz için herkesi bu kitapla uyarmak zorundayız. Meselenin bize yönelik veçhesi budur. Ama bu uyardıklarımızdan kimileri böyle davranacaktır, bu da onlara yönelik veçhesidir.

Ama onlar nasıl davranırlarsa davransınlar bu seni ilgilendir-mez. Çünkü:

25-26: "Doğrusu onların dönüşü Bizedir. Sonra hesaplarını görmek de bize aittir."

Onların kaçıp kurtulacakları bir yerleri yoktur. Sonunda onların dönüşü bizedir, onların hesaplarını görmek te bize aittir. Onlar, yaşadıkları hayatlarının hesabını başkasına değil sonunda bize ödeyeceklerdir. Dolayısıyla sen üzülme, onlar o en büyük azaptan kurtulacak değillerdir. Velhamdü lillahi Rabbi'l âlemin.